

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

3. De Juramento Extrajudiciali: maximè de Promissorio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

terveniente tali juramento. *§. 2. ad 1. N. Conf.* *§. 2. parit.* quia juramentum Voluntarium & Judiciale deferretur à Parte, quæ alteri non potest imponere necessitatem jurandi propter defectum jurisdictionis, adeoque sibi delatum retere quilibet potest, nisi specialiter per pactum se obligasset ad jurandum, vel jam semel acceptasset juramentum. Ad 2. *N. rursus Conf.* ratio disparitatis est, quod juramentum Voluntarium & Judiciale, utpote mutuo consensu & conventionem Partium delatum & præstitum, habeat rationem transactionis: transactionis autem, cujus naturam sapit & sequitur tale juramentum, non rescinditur prætextu novorum instrumentorum. Econtra juramentum necessarium independentem à voluntate Partium, solum illius, contra quam deferretur, vel quæ non petit, deferretur à solo Judice. Accedit, quod ipsa *l. 31. cit.* initio concedat rescissionem sententiæ ex juramento necessario lata, neget verò in fine rescissionem sententiæ ex juramento voluntario lata propter instrumenta noviter reperta. vid. *n. 19. ad dixi.* Ad 3. *diff. Ma.* poterit etiam propter testes de novo repertos, si agitur causa, in qua non admittitur reprobatio per testes, vel admittitur quidem, sed testes jam sunt examinati & publicati. *N. Ma.* Si agitur causa, in qua admittitur reprobatio per testes, & isti nondum fuerint publicati. *C. Ma.* & sic *diffinita* *Alm. N. Conf.* Si testes nondum sunt publicati, non est periculum subornationis. Ad 4. *N. Conf.* nam ubi sententia est lata intervenitu juramenti necessarii, dicitur esse lata ex probatione privilegiata, & ex testimonio in propria causa contra regulam generalem: *nullus idoneus testis in re sua intelligitur. l. 10. ff. de testib.* æquivalentia lata ex probatione privilegiata, quæ aliquis non verè, sed tantum interpretative, convincitur, nunquam transit in rem judicatam, sed semper, etiam post mille annos, retractari potest, ut docet Jafon cum communi quod P. Reiffenstuel *hic n. 151.* Lex autem *4. cit.* loquitur de sententiis, quæ transierunt in rem judicatam, easque retractari grave esse dicit prætextu novorum instrumentorum. *§. 2. Urgebis.* Etiam juramentum Judiciale & Voluntarium est probatio privilegiata: ergo etiam retractari propter nova instrumenta poterit sententia ex eo lata. *§. 2. cum cit. Reiffenstuel. N. Aut.* quia juramentum voluntariu & Judiciale deferret Pars sponte, & sic constituit propria voluntate Adversarium suum in propria causa testem & Judicem: econtra juramentum necessarium injungitur à Judice, etiam invito Parte: Jus autem non ita assistit illi, qui voluntate propria aliquid facit, cum sibi impotere debeat, si ex relato alteri juramento causam perdat, sicut assistit illi, qui ex necessitate facit, vel patitur. *§. 2. Dico 9.* Juramentum in litem, quod vocatur *Affectionis*, tantum præstat ab Actore, domino litis, contra eum, qui rem dolo vel contumacia non restituit, vel non exhibet, sed prævia delatione Judicis; quo juramento Actor litem æstimat pro sua affectione & arbitrio, ut nempe Reus condemnatur, quanti Actor in litem juravit, nisi Judici videatur nimium, quod Actor sua æstimatione petit. Sumuntur hæc ex *l. 4. §. 7. ff. de in litem jurando.* Unde inferitur 1. juramentum affectionis à solo Judice deferri posse. 2. Et quidem Actori. 3. Ac domino litis: unde procurator sine speciali mandato, & pupillus non jurat in litem, sed principalis, tutor &c. 4. Contra Reum, qui contumax est, vel dolo agit: quia verò culpa lata æquiparatur dolo *l. 1. §. 1. ff. si mensor falsi modum*, etiam ob culpam Rei latam ab Actore jurari in litem poterit, per *l. 2. v. fin. verò C. de in lit. jur.* 5. Necessarium esse, ut Juxta deferat, & si pretium affectionis judicet esse nimium, summam juratam vel jurandam moderetur suo arbitrio. Præstat autem juramentum in litem ferè tantum in actionibus realibus, actione ad exhibendum & in actionibus personalibus bonæ fidei directis, in quibus agitur de perfidia; non verò si actiones personales bonæ fidei sunt contrariæ, quando agitur de indemnitate, vel sunt stricti juris. *l. 5. cit.* Opponesse in *l. 4. §. fin. §. 1. §. 3. ff. eod.* dicitur, ob dolum solum in litem jurari, non etiam ob culpam: ergo propter culpam latam non potest deferri hoc juramentum. *§. 2. N. Conf.* Quia dictæ leges exaudiendæ sunt de culpa levi, ne contradicant *l. 2. cit.* Imò ordinariè, quando Jura simpliciter proferunt vocem *culpa sine addito*, de levi sunt intelligenda.

Dico 10. Juramentum *veritatis* non tantum à Judice, sed etiam à Reo deferri Actori litis domino potest, quando Reus rem restituere non amplius potest; quo æstimet Actor, quantires revera est, seu juxta legitimum pretium. *l. 2. §. ult. ff. eod.* Hoc juramentum deferri potest, licet Reus nec contumax sit, nec dolum, aut culpam ullam commiserit. Item in omnibus causis, & actionibus, etiam personalibus stricti Juris. Idem ferè est de juramento in litem, quod vocatur *de Interesse*, quo expensæ damna & interesse æstimantur. Sed notandum, quod juramentum de veritate & interesse debeat præcedere taxatio Judicis, ob periculum perjurii: postquam verò taxavit Juxta rem, damnum, expensas &c. Actor jurat, ea tanti valere, & tum Reus secundum hanc æstimationem juratam condemnatur. *Auth. Post jusjurandum C. de Judic.* Juramentum verò affectionis potest etiam præcedere taxationem Judicis.

§. III.

De Juramento Extrajudiciali: maxime de Promissorio.

Sciendum 1. Juramentum Extrajudiciale, seu quod extra Judicium fit, esse vel Assertorium, vel Promissorium: sicut etiam Judiciale sic dividitur; nam juramentum litis decisorium inter Assertoria, & juramentum testium de veritate dicenda inter promissoria censendum est. De Assertorio extrajudiciali præter ea, quæ §. 1. dicta sunt, nihil dicendum superest; bene tamen de Promissorio, nimirum an, quantam, & qualem inducat obligationem:

X x

nem: quæ sit ejus materia: an obligationem illius & valorem impediatur metus, dolus, injuria, error, aut ignorantia.

32 Sc. 2. In Juramento Promissorio semper duo reperiri: primum est *promissio* seu pollicitatio, quæ parit obligationem *Fidelitatis*, imò, si à promissario fuit acceptata, obligationem *Justitiæ*; cum per acceptationem evadat pactum vel contractus. Alterum est *juramentum*, quo per invocationem Dei in testem roboratur promissio, pactum, vel contractus, cui supervenit, atque superaddit obligationem *Religionis*. De hujus juramenti promissorii obligatione tres regulæ in Jure Canonico proditæ sunt. Prima c. 8. 28. h. t. § c. 2. de *Pactis* in 6. ferè in hæc verba: *omne juramentum est servandum, quod sine salutis æternæ dispendio, & præjudicio tertij, servari potest*: seu quod absque peccato servari potest. Secunda c. 18. h. t. sic proponitur: *juramentum non est vinculum iniquitatis*: seu obligare nequit ad faciendam rem illicitam, vel Jure prohibitam. Tertia c. 58. de *R. J.* in 6. totidem verbis habetur: *non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum*. Prima est *affirmativa*, & asserit, omne juramentum parere obligationem ex virtute Religionis, si absque peccato impleri potest, quod sub juramento promissum est: sic obligat juramentum, quo promissisti usuras solvere. c. 6. h. t. quia solvere usuras non est peccatum, & nec in dispendium salutis æternæ, nec in præjudicium tertij cedit: quamvis non sine peccato ab Usurario exigantur & accipiantur usuræ, atque juramentum eas solvendi extorqueatur iniquè. Potest tamen tale juramentum facile à Superiore Ecclesiastico relaxari: item usuræ, postquam solutæ sunt, statim iterum repeti coram Judice. c. cit. vel occulta compensatione relaxari damnum; nisi solvens etiam jurasset, se non repetiturum, vel occulta compensatione non usurum. Posteriores duæ sunt *negativæ*, quia valorem & obligationem negant juramento, quod absque præjudicio tertij, & absque peccato servari non potest. Sic invalidum, & non obligatorium, est juramentum, quo quis jurat facere furtum: exportare frumentum à patria ad hostes: non solvere Decimas: non parere parentibus: res Ecclesiæ male alienatas non revocare &c.

33 Dico 1. Juramentum promissorium, quod juramentum, parit obligationem Religionis ex natura sua, saltem sub certis conditionibus, quas tacite habet imbibitas. Communis & certa. Colligitur apertè ex c. 6. cit. ibi: *debitores ad solvendas usuras, in quibus se obligaverant, cogi non debent; si verò de ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt Domino reddere juramentum*. Item ex l. 5. §. 2. ff. eod. dato jurejurando non aliud queritur, an juratum sit: remissa questione, an debeat: *quasi satis probatum sit jurejurando, scilicet deberi, seu obligationem dari*. Dixi 1. quod juramentum, seu ut est jurata assertio; sive dein promissio, cui adiicitur juramentum, valeat & obligationem producat, sive non: licet enim promissio usurarum non obliget, tamen juramentum ei adjectum obli-

gat ad præstandum id, quod juratum est. 2. obligationem Religionis ex natura sua; nam jurare debito modo est actus Religionis, quo exhibetur reverentia Divinæ Veritatis. Unde, qui violat juramentum promissorium, duo peccata vel tria peccata specie distincta committit, unum contra obligationem promissionis, adversans fidelitatem, vel etiam justitiæ, si promissio jam fuit acceptata, alterum contra obligationem juramenti propriam, adversans Religionem, & tertium, si fortè sit conjunctum cum voto, & res Deo promissa, contra obligationem voti, pariter adversans Religionem, sed alio modo, quam peccatum, contra obligationem juramenti quod talis commissum; quippe obligatio voti respicit Deum ut Creditorem & promissarium, obligatio juramenti verò ut Testem & quasi fidejussorem. 3. Saltem sub certis conditionibus &c. per c. 25. eod. juramentum promissorium enim, sicut ipsa promissio (quam velut principale sequitur tanquam accessorium) tacitas involvit condiciones & limitaciones, quæ semper subintelliguntur, vel secundum mentem promittentis, vel ex dispositione Juris, vel ex recepta consuetudine.

Quæres, quas condiciones regulariter tacite importet juramentum promissorium? 1. has, & similes. 1. *Si potero*, scilicet non solum potentia facti, sed etiam Juris. 2. *Salvo iure tertij, vel auctoritate Superioris*, cui præjudicari nequit à jurante. 3. *Si res in eodem statu permanserit*, scilicet non notabiliter mutata, vel nisi circumstantiæ longè aliæ emerierint tempore, quo juramentum esset implendum. 4. *Si & altera Pars fidem servaverit*, id est, suis quoque promissis steterit, vel stare voluerit. 5. *Nisi is, in cuius gratiam juratum, sponte remiserit obligationem*; quia quilibet renunciare potest juri suo, & invito beneficium non obtrudunt. Sumuntur hæc ex c. 6. de *R. J.* in 6. c. 19. 25. 29. h. t. c. 12. de foro compet. in c. 1. l. invito ff. de *R. J.* Atque hinc vi juramenti non tenetur, ut nec vi promissionis, qui jurato promissit virginem Matrimonium, si hæc postea fornicetur, fiat deformis &c. qui Superiori obedientiam, si hic postea excommunicetur: qui amico servare secretum, si occultatio vergat in damnum alterius &c. Item si quis juravit absenti, & iste non acceptat juratum, cum posset, saltem si mens fuit non promittere, nisi acceptetur promissio.

Oppones 1. Observationem juramenti exigat ipse Deus, utpote qui per illud invocatur in testem: ergo homo, cui juratum est, illum remittere non potest: ergo saltem hanc conditionem, nisi remiserit is, cui juratum est, non involvit juramentum. 2. Si omne juramentum promissorium involvit similes condiciones, nullum dabitur juramentum promissorium absolutum, sed omnia erunt conditionata: atqui hoc dicere absurdum est. 3. Si juramento promissorio insunt hujusmodi condiciones, etiam inerunt assertorio, & sic nullum omnino dabitur juramentum absolutum. Respondetur ad 1. Deus juramentum homini factum non aliter acceptat, quam in quantum acceptat ho-

mo: si ergo homo obligationem remittit, nec Deus obligat amplius; nec Veracitas Dei resistit, modo tempore, quo praestitum est juramentum, adfuerit animus adimplendi in juramento. Ad 2. Conditiones, quae vel suapte natura, vel ex necessitate Legis insunt, non reddunt juramentum conditionale, & nisi addatur aliqua conditio extrinseca ac specialis, ut notant DD. communiter cum gl. in c. 25. h. i. v. conditio. & in pari claris terminis exprimitur in l. conditiones ff. de condit. & demonstr. ibi: conditiones, quae tacite inesse videntur, non faciunt legata conditionalia. imò nec faciunt, licet expresse apponantur. text. & summar. in l. 3. ff. de legat. 1. Ad 3. N. sequelam; nam in juramento assertorio, cum fiat de re praesenti, vel praeterita, nulla subintelligi convenienter potest conditio, sed simpliciter aliquis asserit, rem esse, vel fuisse, aut non esse, vel non fuisse.

16 Dico 2. Juramentum promissorium ad sui impletionem obligat sub peccato gravi, si res, de qua juratum est, sit gravis, & probabilius sub levi, si res sit levis, & sub nullo, si res sit illicita. Pars 1. patet; quia in re gravi graviter contemnitur auctoritas Dei, qui censetur auctoritate sua obligare juxta proportionem materiae, sicut in suis praecipis ordinariè solet. Pars 2. colligitur ex S. Thoma 2. 2. q. 92. ad 5. quocumque alii sentiunt communiter contra Cajet. Lessium l. 2. c. 42. dubit. 5. ratio foret eadem, quia, postquam semel juratum est cum animo implendi, inducitur tantum obligatio praestandi rem juratam: sed ista obligatio debet esse proportionata rei: ergo levis, si res tantum sit levis. Dices cum Lessio: qui rem parvam juramento promissam non praestat, Deum facit, quantum est in se, testem falsi, seu ut Deus testatus sit falsum. Confirmatur: ad juramentum promissorium non tantum requiritur veritas dicti seu intentionis, qua quis seriò intendit exequi, quod jurat, sed etiam veritas executionis, ut re ipsa & verè exequatur, quod juravit. R. N. Assumptum; qui enim cum animo implendi promissionem aliquid promittit, & postea non implet promissionem, non mentitur, nec peccat contra veritatem, sed tantum contra fidelitatem, ut docet S. Th. lo. cit. & si promissio fuit acceptata, contra justitiam: ergo etiam, qui juratum non praestat, non peccat contra veritatem, & consequenter Deum non adducit in testem falsi, & ut falsum testatus sit, sed solum contra fidelitatem, aut etiam contra justitiam, quae duae virtutes patiuntur parvitatem materiae, etsi accesserit juramentum: vel enim juratum est soli Deo? & tale juramentum aequiparatur voto, cujus violatio in re parva etiam juxta Lessium est peccatum veniale: vel juratum est homini? & grave peccatum non est, non implere juratum, si jurans putet, promissarium non curare rem parvam, ut iterum docet Lessius n. 24. atqui rectè praesumitur non curare rem parvam, ita ut graviter obligare velit (vel etiam possit) ad ejus praestationem, si revera sit parva. Ad Confirm. re-

quiritur quidem etiam veritas executionis ad hoc, ut aliquis dicatur fidelis in promissis, non tamen ad hoc, ut aliquis sit verax in assertis, & ut veracitas Dei invocetur ad ipsam executionem, quando adjicitur promissioni juramentum; quia ejusmodi promissio jurata habet se sicut lex privata, quam aliquis sibi ponit, aut sicut votum: lex autem, & votum, in re parva non obligant graviter ad executionem. Pars 3. patet ex Sciendo 2. reg. 2. § 3. Neque dicas, juramentum promissorium de re tantum venialiter peccaminosa & illicita posse servari absque peccato mortali: ergo non cedit in dispendium salutis aeternae: ergo obligat. R. diff. 1. Conf. ergo non cedit in dispendium salutis aeternae, causatum immediatè & per se. C. Conf. causatum mediatè & dispositivè. N. Conf. In terminis repugnare videtur, ut detur obligatio ad illicitum, & ad peccatum, etiam veniale tantum.

Quaeres, quando nam censeatur esse res illicita taliter, ut juramentum super ea praestitum, sit irritum, & non obligatorium? R. non tantum quando est contra Jus Naturale, aut Divinum, sed etiam quando est contra Jus Positivum Humanum, etiam Civile, in conscientia & sub peccato obligans, modò Jus Humanum talem rem vel actionem prohibens, aut irritans actum, spectet bonum publicum, tunc enim juramentum est nullum, utpote de re illicita. Contrà si Lex vel Jus Civile prohibet vel irritat actum principaliter in utilitatem alicujus vel aliquorum privatam, juramentum super tali re praestitum valet & inducit obligationem, licet actus de Jure Civili sit nullus. Less. l. 2. c. 17. dubit. 7. n. 55. gl. fin. in c. 2. de Pactis in 6. & alij communiter. Prior pars sumitur ex c. 28. h. t. vi cujus juramentum non potest obligare in prajudicium tertij, à fortiori in prajudicium totius boni publici & communitatis, item ex c. 12. de foro comp. vi cujus renuntiari nequit favori publico, ac denique ex ratione, quia hujusmodi leges, bonum publicum respicientes, obligant directè in conscientia & sub culpa Theologica, nec violari possunt sine injustitia: juramentum autem nequit esse vinculum iniquitatis. Hinc validum & obligatorium non est juramentum, si quis jurat, se non observaturum legem, quae statuit certum rebus pretium, vel prohibet exportationem frumenti è provincia. Huc etiam pertinet promissio Clerici jurata, qua promittit se compariturum coram Judice Laico: juramentum Sponsalibus metu extortis adjectum &c. Pars posterior fundatur in eo, quod quilibet possit renuntiare juri vel favori principaliter propter se introducto, nec tales leges utilitatem privatam spectantes, dum prohibent vel irritant actum, directè obligant in conscientia, ut ab ipso abstineamus: proinde impedire non possunt, ut juramentum super tali re vel actione praestitum non valeat, & obligationem non producat; cum omne juramentum sit servandum, quod non vergit in dispendium salutis, aut in prajudicium tertij. c. 2. § 28. cit. Unde, licet leges Civiles reprobent, vel irritent contrarius

tractus minorennium sine consensu curatoris, filij familias sine consensu patris: renuntiatio- nem hereditatis paternae à filia factam: fidejuf- sionem mulierum: consensum uxoris in aliena- tionē rerum dotalium: donationem excessivam inter conjuges: promissionē de non revocando testamento &c. tamen juramentum his actibus adjectum, vel super his rebus praestitum, valet & obligat. Sed in eo quandoque est magna diffi- cultas, & incertitudo, atque discēpantia inter Auctores, quandonam sit aliquid prohibitum primario & principaliter propter bonum publi- cum, & quando ob privatum.

- 38 Oppones 1. Si juramentum de re illicita non obligat, tunc nec obligabit illud, quo quis promittit scorto vel adulterae pecuniam pro usu sui corporis obtento, vel latroni, qui stravit tuum inimicum intuitu promissae pecuniae &c. sed haec juramenta juxta communem obli- gant: ergo. 2. Nec valebit juramentum, quo promissisti solutionem usurarum, vel ly- trum latroni, si te non occiderit &c. quia coo- pe raris ad peccatum illorum, & sic agis illicitē: sed hoc iterum est contra communem sen- sum Doctorum. 3. Non est obligatorium, quod est contra bonos mores praestitum juramen- tum. *reg. 58. in 6.* atqui juramentum, quod est contra Jus Positivum Humanum, etiam Civile, est contra bonos mores; quia omnes leges sunt honestae, & obligant ad aliquid ho- nestum; consequenter quod ipsis adversatur, est inhonestum: ergo. 4. *Accessorium natu- ram sequi congruit principalis.* c. 46. de R. l. in 6. ergo, si actus, cui adjicitur juramentum, est de Jure Positivo irritus, pariter juramentum erit irritum, quia est *accessorium*, actus verò, cui additur, est *principale*. *reg. ad 1. N. seque- lam:* quamvis non obliget juramentum ad rem malam & illicitam faciendam, v. g. adulteri- um, fornicationem, occisionem inimici; ta- men actu illicito jam perpetrato obligat prae- dens juramentum ad solutionem pecuniae tan- quam mercedis promissae; quia solvere mer- cedem promissam non est peccatum, nec cedit in praedictum tertij. Ad 2. *N. Ma.* quia solutio usurarum, & lytri, non est inhonesti: neque cooperatio ad alienam injustitiam in tali causa; quia usurarius & latro aliunde jam est determinatus ad committendam hanc injusti- tiam, promittens autem & solvens hanc pe- cuniam non sponte hoc facit, sed necessitate adactus, atque ideo excusatur, & censetur potius permittere alterius malitiam, quam positive cooperari: neque cum gravi pericu- lo & incommodo nostro tenemur aliena pec- cata impedire, vel à cooperando per actionem de se honestam ac licitam abstinere. Ad 3. *diffi. Min.* quod est contra Jus Positivum Hum- anum, obligans in conscientia, & spectans bo- num publicum, est contra bonos mores, & peccaminosum. C. *Min.* quod est contra Jus Positivum directe non obligans in conscientia, & spectans directe irritationem, principaliter verò tantum bonum privatum. *N. Min.* Ad 4. Regula illa praeter alias etiam habet hanc limitationem, nisi reperitur specialis ratio in

accessorio, propter quam, corrūte prima- pali, mereatur sustineri: talis autem ratio re- peritur in juramento, quod adjicitur actu- cundum leges humanas invalido: haec ratio est reverentia Divini nominis, quae exigit, ut Divinum nomen non assumatur in vanum, & ut servetur juramentum, quoties sine peccato servari potest. Atque in tali casu, quo va- let & obligat juramentum, non verò actu- Jure irritatus in favorem privatorum, dicitur juramentum *per se stare*. Utrum verò conti- met talem actum, & reddat validum, nec ne, dicemus §. seq. Interim

Dico 3. Juramenti promissorii materia non tantum non illicita, sed nec indifferens esse po- test, aut impeditiva majoris boni, casu quo fit soli Deo. Communis cum S. Thoma, Molina, Suarez, Laym. lib. 4. Theol. Moral. tract. 3. c. 6. n. 3. seqq. Ratio; quia juramentum promissi- rium eatenus obligat ad sui impletionem, quatenus is, cui est praestitum, illud acceptat, at- que impleri vult; sub conditione enim acce- ptationis solet fieri: sed Deus non acceptat juramentum, nec illud vult impleri, quod est de re prorsus indifferente, & nihil ad ejus ho- norem faciente; à fortiori, quod est de re impeditiva majoris boni, seu ex cujus omis- sione major Dei gloria enascitur: ergo. Con- firmatur: juramentum, quo aliquid promitti- tur Deo soli, seu Divini duntaxat honoris in- tuitu (nam aliud Deus à nobis non potest reci- pere, nisi honorem & gloriam) induit naturam voti: sed voti materia debet esse de meliori bo- no, nec potest esse indifferens, minus impe- ditiva majoris boni: ergo. Unde regulati- ter non obligat juramentum, quo aliquis Deo promittit, se ducturum uxorem; quia Matri- monium impedit statum celibatus, qui pra- stantior & gratior est Deo: nec juramentum, quo quis Deo promittit, se non levaturum fe- stucam, non velle accedere ad molendinum vel aedes alicujus, seu nunquam amplius lusu- rum (ut subinde aliqui faciunt ex indignatio- ne aut tædio) nisi accedat aliqua alia causa, & finis honestus, propter quem res delin- esse indifferens, & efficitur positive honesta; quamdiu enim manet indifferens, ita ut ejus rei executio non magis conducat ad cultum Divinum, quam omisio, Deo grata non est. *Quamdiu manet indifferens*, inquam; si enim propter finem honestum illi adjunctum sit ex- trinsece honesta, evadit idonea juramenti materia: sic valet & obligat juramentum, quo promittis Deo, te non amplius lusura, ut evites dilapidationem pecuniae, temporis pe- cuniarum, rixas, jurgia, blasphemias; vel ut te propter Deum privas delectatione illa, quam habes in lusu: quem finem à te intentum si rursus ludendo ladas graviter, grave, si leviter leve peccatum committes, imò, si ludendo propter causam honestam non te exponis pe- riculo violandi finem à te intentum per abjur- tionē lusus, nullum erit peccatum ludere. Alio modo discurrere oportet de juramento, quod fit homini, seu in utilitatem hominis; tale est nim, licet sit de re aliis indifferente, vel etiam

impeditiva majoris boni, obligationem inducit, modo sine peccato servari possit; quia talis promissio, utpote utilis homini, acceptatur; imò, quia ab hominibus utilitas ferè unice attenditur, tale juramentum non est de re indifferente, sed de bona, imò de meliore, non quidem semper in se, sed respectu promissarii: sic obligaris juramentò, quo promissisti Magistro tuo, te artem, quam ab ipso didicisti, nemini manifestaturum; modò aliunde sit satis provvisum Reipublice; si enim Respublica posset multum juvari hac arte, posses, imò ex charitate deberes hanc artem manifestare: sic obligaris, si jurato, & liberaliter promittas alicui Matrimonium; nisi nempe postea malles ingredi Religionem; siquidem conditionem hanc Sponsalibus etiam juratis, ac Matrimonio Rato, annexu ipsi Jus. c. 2. § 7. de contr. comp.

Oppones 1. In juramento promissorio, quod fit homini, a quo invocatur Deus, ac in illo, quod fit soli Deo: ergo æqualis utrobique debet esse materia. 2. Quando fit homini de materia indifferente vel impeditiva majoris boni, sepe fit illicitè, v. g. ex inordinato amore, spe, odio, vel contra prohibitionem parentum &c. sed juramentum illicitum non obligat: ergo nec tale juramentum homini factum de re indifferente aut impeditiva majoris boni. R. ad 1. *N. Ant. & Conf.* Quia in juramento, quod fit homini, Deus invocatur tantum ut testis, & non ut acceptator, in juramento autem, quod fit soli Deo, ut testis & acceptator simul. Ad 2. *trans Ma. dist. Min.* Juramentum illicitum non obligat, si inhonestas cadat super rem & materiam promissam, sicut hæc fit illicita. *C. Min.* Si inhonestas tantum se teneat ex parte actus & ipsius juramenti, h. e. si tantum illicitè fiat, licet tamen dari possit executioni. *N. Min.*

Dico 4. Juramentum promissorium, per injuriam exactum, vel metu, etiam injusto, extortum valet & obligat. Prior pars patet ex c. 6. h. i. ubi jurans solvere usuras, ad solvendas illas cogendus esse dicitur. Conspirat communis. Posterior, quam cum Panormit. aegant multi antiquiores, quamvis verior & communior affirmet, ex c. 15. eod. ubi dicitur, relaxandum esse juramentum metu extortum (clarò indicio valoris) & qui illud violaverit, puniendum, non tamen graviter, pro foro externo scilicet. Concordat c. 4. de his, que vi metus &c. atque ratio; quia Jure Naturali valet, cum eadem voluntas sit voluntas, & metus absolute liberum ac voluntarium non tollat, licet minuat: Jure autem Positivo nulli legitur irritum. Unde valet juramentum, quo promissisti solvere lyrum latroni; non petere rescissionem contractus, in quo læsus es ultra dimidium; non molestare creditorem tuum super pignus, si certo tempore non solveris debitum, nec pignus redemeris, quamvis alias pactum legis commissoriae injustè extorqueatur, imò invalidum sit; redire ad carcerem, etiam injuriosum, imò licet periculum capitis imminet, modò tunc, quando

jurasti, hoc periculum prævideris. Observandum tamen est 1. quòd juramenti promissorii injustè extorti relaxatio peti à Superiore Ecclesiastico, & facile impetrari possit: quia relaxatione obtenta solutus es ab omni obligatione illius. 2. Quòd obligationi ex tali juramento contractæ satisfiat per solutionem momentaneam, ita ut statim, quòd solutum est, repeti valeat, licet non accedat relaxatio juramenti. 3. Quòd extorquentem denunciare Judici Ecclesiastico possis denuntiatione Evangelica, ut Superior, cujus est salutem subditorum curare æternam, imperet restitutionem male per religionem juramenti acquisitorum. Procedit hoc, etsi jurasses non repetere usuras, lytrum &c. imò nec denunciare velle; quia talis renuntiatio foret contra præceptum Christi, denuntiationem Evangelicam precipientis, adeoque invalida.

Oppones 1. In c. 2. h. r. dicitur de Episcopo bonis suis spoliato, eum non posse adstringi ullius juramenti vinculis, ne repeteret sibi ablata: ergo juramentum injuriæ extortum non obligat. 2. In Auth. Sacramenta puberum C. si adversus venditionem habetur, sacramenta seu juramenta, etiam majorennium, metu extorta nullius esse momenti: ergo juramenta, metu extorta, sunt nulla. R. ad 1. Sensus ibi est, non ita adstringi dictum Episcopum juramentò suo, ut per relaxationem ab eo absolvi nequeat. Hoc ipso, quòd cit. c. indulgeat tali casu absolutionem à juramenti vinculo, supponit, illud ligare; quod enim non ligat, solvi non potest. Ad 2. plurimi dicunt, à Jure Canonico correctam esse illam Authenticam: ego putò, non esse necesse ad correctionem confugere; partim quia auctoritas Civilis potestatem non habet de re spirituali, qualis est juramentum, disponendi, & sic invalidandi juramentum metu extortum; partim quia ibi Imperator solum dicit, juramenta puberum seu minorennium inviolabiliter custodienda; non verò etiam majorennium, si hæc per vim aut metu gravem fuerunt extorta; in hoc enim casu dat actionem non obstante juramento, casu autem quò non sunt extorta, negat actionem; adeoque non ipso facto vult irritum juramentum, sed per actionem esse rescindendum, & sic in effectum nullius esse momenti; partim quia videtur Imperator loqui de illis juramentis, quæ sunt circa rem illicitam, & invitant ad liberius peccandum; quia addit: ne querimoniam malefactorum commissorum faciant; à quibus juramentum extorquetur: huiusmodi autem juramenta utique sunt irrita & nullius momenti.

Dico 5. Obligatio juramenti promissorii, quæ juramenti est obligatio Religionis & personalis; quæ promissionis verò acceptatæ ab homine est obligatio Justitiæ & realis, consequenter transiens ad hæreses jurantis. S. Thomas 2. 2. q. 98. a. 2. ad 4. Laym. lo. cit. c. 10. a. n. 2. Pirhing h. a. n. 145. cum aliis. Prima pars patet inde, quòd jusjurandum quæ tale sit actio personalis, & obligatio voluntarie assumpta ex virtute Religionis: ergo est obligatio Religionis, & vinculum personæ annexum, nec transiit

ad alias personas, etiam hæredes. Secunda constat ex c. 14. b. t. § l. 9. ff. de prob. Ratio est, quia quatenus iuramentum promissorium est promissio, & quidem acceptata, eatenus est pactum vel contractus: sed pactum & contractus inducunt obligationem iustitiæ, ac realem, quæ transit ad hæredes & successores, paritque actionem in utroque foro, si tali pacto sit adjectum iuramentum. Porro quamvis obligatio iuramenti propria sit personalis respectu iurantis, tamen respectu illius, cui iuratur, est realis, ita ut iurans etiam obligetur illius hæredibus obligatione propria iuramenti, ut colligitur ex c. § l. cit. licet obligatio Religionis non transeat ad hæredes & successores iurantis, etsi is pro se & suis successoribus iurasset. Et hinc ab Episcopis, Canonicis, Regibus &c. initio sui muneris & regni solet exigere præstari proprium, & personale iuramentum de novo à singulis.

44 Ex dictis inferitur 1. Iuramentum promissorium, prout per se stat, & præcindit à ratione pacti, seu acceptationis ab altero factæ, tantum parere obligationem Religionis, & non obligare alios, nisi iurantem, ut si quis iuravit Deo, quod velit dare elemosynam pauperibus, vel ædificare Ecclesiam Religiosis &c. antequam ab his acceptetur promissio iurata. 2. Iurantem obligari ex virtute Religionis non tantum illi, cui iuravit, sed etiam ejus hæredibus. 3. Eundem obligari iisdem ex virtute iustitiæ, si promissio iurata fuit aliquando acceptata, & non iterum remissa. 4. Eiusdem iurantis hæredes obligari ex virtute iustitiæ, non autem Religionis, postquam acceptata est promissio iurata, & sic acceptanti eiusque hæredibus ius quæsitum; cum hæredes succedant in omnia iura, & obligationes, ex iustitia ortas, defunctorum; atque hæredes vi pacti taciti & ex dispositione juris suscipiant omnem obligationem realem defuncti in se, quamvis non obligationem personalem & Religionis. Et hinc si illos Canonicos, Cives &c. non obligari obligatione propria iuramenti ac Religionis, qui personaliter non iuraverunt, neque conferunt in iuramentum, quod Civitas vel Capitulum adiecit pacto, vel Statuto, licet obligentur obligatione iustitiæ, vel aliâ, si illud esset factum à maiori parte Civitatis vel Capituli sine ipsorum consensu: potest tamen ad iurandum cogi minor pars à maiori; cum ex conventionem teneatur pars minor Communitatis se conformare maiori in re, utilitatem Communitatis spectante.

§. IV.

De Iuramento Promissorio, ut confirmante Pacta & Contractus de Jure invalidos. Ubi etiam de modis, quibus tollitur obligatio iuramenti.

45 Sciendum 1. celebrem non minus ac utilem agitari controversiam, an iuramentum confirmet pacta aut contractus de Jure invalidos, h. e. an iuramentum ob reverentiam Divini nominis per illud invocati habeat tantam vim, ut actum de se invalidum faciat validum, &

quasi resuscitet ita, ut non tantum iuramentum inducat obligationem sibi propriam, nempe Religionis, sed etiam ipse actus pariat obligationem sibi propriam, nempe iustitiæ, quam alias non induxisset. *Invalidum*, inquam; nam quod iuramentum alicui valido adjectum confirmet eatenus, quatenus obligationi Fidei iustitiæ aut iustitiæ, quam actus validus inducit per se, superaddit obligationem Religionis, ut promissionem, pactum, vel contractum non implens insuper peccet peccato perjurii saltem improprie dicti & contra virtutem Religionis extra controversiam est. Pariter convenit inter Doctores 1. iurejurando non confirmari Jus Jure Naturali aut Divino irritos, aut qui vel cedunt in præjudicium tertii aut Reipublicæ, vel qui sunt de re intrinsece inhonestæ & illicitæ, seu qui perpetuam ex parte vel iurantis, vel etiam creditoris aut promissarii turpitudinem continent, ut est pactum de prostitutione corporis, de solvendis usuris. 2. Non illos actus, qui Jure Naturali tantum sunt rescindibiles, scilicet per injuriam, vel per metum gravem extorti, ut ex c. 28. b. t. § c. 2. de Pœnis in 6. clare colligitur à contrario. 3. Nec illos actus, qui sunt à Jure Positivo Humano absolute prohibiti sub peccato in conscientia, vel irritati ob bonum publicum; quia hoc ipso, quod absque peccato in conscientia ponantur, non tantum ipsi actus, sed etiam iuramentum adjectum irritatur, utpote quod nequit esse vinculum iniquitatis. 4. Nec illos, quos Jus Humanum non modo irritat, sed etiam iuramentum eis adjectum expressè vult esse sine viribus; tunc enim istud ne quidem obligationem Religionis parit. Quæstio igitur solum superest de actibus Jure Positivo Humano, maxime Civili, invalidatis vel infirmatis principaliter propter bonum privatorum, qui cedere possunt jure suo, & cedere præsumuntur, si apponant iuramentum, modo adjectum iuramentum absque peccato servari possit. Tales actus sunt sequentes. 1. Alienatio rerum dotarium, & donationum propter nuptias. c. 28. b. t. § c. 2. eod. in 6. 2. Pactum, quo filia renuntiat hereditati paternæ. c. 2. de pact. in 6. 3. Contractus Minoris sub iuramento celebratus absque auctoritate Tutoris aut Curatoris. *Auth. Sacramenta puberum, C. si advers. Vendit.* 4. Donatio omnium bonorum, presentium & futurorum. 5. Donatio populosos excedens, & facta absque insinuatione apud Judicem. 6. Promissio non revocandi testamentum, aut instituendi certum hæredem. 7. Fidejussio mulieris cum iuramento renuntiantis S. C. Vellejano. 8. Mutuatio filiarum, iuratio renuntiantis S. C. Macedoniano &c. De his, inquam, & similibus actibus quæstio superest, an iuramentum eos restituat valori, & ita firmet, ac quasi resuscitet, ut pariant obligationem iustitiæ, & non tantum ex iuramento confurgat obligatio iuramenti propria Religionis.

Sc. 2. Plurimum refert, utrum iuramento confirmetur contractus, vel non: si enim confirmetur, 1. reviviscet obligatio alias propria